

Η Σημασία των Δημοσιονομικών Πλεονασμάτων

Η ελληνική κοινωνία θα χαράξει βαθειά στη μνήμη της την ημερομηνία της 15^{ης} Ιουνίου 2017, όταν η πολιτική ηγεσία της χώρας για ακόμη μια φορά ενέδωσε στις εξωφρενικές νομισματικές απαιτήσεις των ευρωπαϊκών αρχών.

Τα σχεδιασμένα πρωτογενή δημοσιονομικά πλεονάσματα του 3.5% (σε σχέση με το ΑΕΠ) μέχρι το 2022, που η κυβέρνηση υποτακτικά δεσμεύτηκε να υλοποιήσει θα προκαλέσουν μια πρωτόγνωρη σπειροειδή καταστροφή του ιδιωτικού πλούτου και την υφαρπαγή της δημόσιας περιουσίας της Ελλάδος.

Ο μίτος της Αριάδνης δεν αρκεί για να εξέλθει ο θρυλικός Θησέας από τον Λαβύρινθο, αφού σκοτώσει τον φρικιαστικό Μινώταυρο που τρέφονταν με ανθρώπινο αίμα. Διότι, ούτε την Αριάδνη έχουμε να αγαπήσει τον Θησέα, αλλά ούτε και Θησέα, για να σκοτώσει τον Μινώταυρο, το τερατώδες ευρώ. Η μόνη ελπίδα που έχουμε με τα μυαλά που κουβαλούν οι σημερινοί πολιτικοί, είναι ένα θαύμα, ένα νέο Δαίδαλο να σχεδιάσει την απόδραση από το ευρώ.

Παρά ταύτα, ο γράφων δεν θα σταματήσει το έργο της ενημέρωσης - όσο του επιτρέπουν οι δυνάμεις και η γνώση - που ξεκίνησε ως απλός έλληνας πολίτης εδώ και οκτώ χρόνια με την « Ελληνική Οικονομία: Η δουλοπαροικία του Χρέους» (13 Μαΐου 2009). Ήταν σ' αυτό το δοκίμιο που γράφτηκαν οι ακόλουθες γραμμές: « Ως αποτέλεσμα, προς το παρόν η οικονομία μας θα είναι έρμαιο στα καπρίτσια των διεθνών χρηματαγορών και πιστωτών. Γι αυτό, ο ευάλωτος λαός μας ενδέχεται να οδηγηθεί σε απόγνωση, καθώς πολιτικές που αφορούν το κοινωνικό συμφέρον θα σχεδιάζονται από τους πιστωτές μας και όχι από τις δημοκρατικώς εκλεγόμενες κυβερνήσεις.»¹

Τώρα ο «κόμβος έφθασε στο κτένι» και η ελληνική κοινωνία εγκαλείται να επιδείξει τι είδους κοινωνία είναι. Εάν είναι ικανή να μεταμορφωθεί και αλλάξει τρόπο σκέψης για να αποφύγει την κατάρρευση ή να παραμείνει με τις προκαταλήψεις, καχυποψία και το μότο « ο καθένας για τον εαυτό του». Εάν απορρίψει οιαδήποτε αλλαγή σκέψης και συνεχίζει να έχει ως οδηγό την αρχή του Ωφελιμισμού « η μεγιστοποίηση της ευχαρίστησης και η αποφυγή του πόνου», τότε θα αντιδράσει στις νέες οδυνηρές οικονομικές επιπτώσεις των συνεχών πλεονασμάτων δημιουργώντας περισσότερο χάος μέσα στο χάος.

Εάν επικρατήσει η δεύτερη εκδοχή και η ελληνική κοινωνία συνεχίζει να μη κατανοεί ότι το ευρώ της έχει βάλει αλυσίδες και αποτελεί το τελευταίο στάδιο ενός μακροχρόνιου σχεδίου εγκαθίδρυσης, μέσω τεχνοκρατών, μιας *Νέας Απολυταρχικής Τάξης* που καταλύει τη δημοκρατία, τότε η έκβαση θα είναι άσχημη. Θα έχει την τύχη που ο Diamond περιγράφει στο βραβευμένο βιβλίο «Κατάρρευση-Πως οι Κοινωνίες Επιλέγουν να Αποτύχουν ή να Πετύχουν».²

¹ Σπύρος Λαβδιώτης, Χρειαζόμαστε Ένα Νέο Σόλωνα – Σεισάχθεια, σελ. 153, Κάκτος, 2011.

² Jared Diamond, COLLAPSE, How Societies Choose to Fail or Succeed, Penguin Books, 2011.

Ως κλασικό παράδειγμα κατάρρευσης και αφανισμού μιας κοινωνίας, ο Diamond προβάλλει το νησί Πάσχα (Easter Island).³ Η άρχουσα τάξη του νησιού, το ιερατείο και οι φύλαρχοι, επιθυμώντας να κάνουν επικλήσεις στους θεούς τους για την επιστροφή των προγόνων τους, κατασκεύασαν γιγαντιαία πέτρινα αγάλματα αποψιλώνοντας ολόκληρο το δάσος για να τα μεταφέρουν δίπλα στη θάλασσα. Όταν συνειδητοποίησαν ότι δεν υπήρχαν δένδρα, πουλιά, βλάστηση και αρκετή τροφή, πανικοβλήθηκαν και ξέσπασε εμφύλιος πόλεμος μεταξύ των φυλάρχων του νησιού και η κοινωνία τους καταστράφηκε.

Ο Diamond χρησιμοποιεί την κατάρρευση της κοινωνίας του νησιού Πάσχα μεταφορικά, ως σενάριο χειρίστης περίπτωσης, που μπορεί να συμβεί σε μας στο μέλλον. Το περίπλοκο ερώτημα είναι: πώς μια κοινωνία καταλήγει να αυτοκαταστραφεί με το να έχει αποτύχει να αντιληφθεί τους κινδύνους που είναι τόσο εμφανείς εκ των υστέρων. Πράγματι, τι άραγε να έλεγαν οι κάτοικοι του νησιού Πάσχα όταν έκοβαν το τελευταίο δένδρο του νησιού τους; Ήταν τραγικά θύματα της μοίρας τους ή αιτία ήταν η ολέθρια επιλογή της ηγεσίας και ο ανταγωνισμός μεταξύ φυλάρχων για την ανέγερση του μεγαλύτερου, πιο επιβλητικού αγάλματος, που απαιτούσε περισσότερα ξύλα, σχοινιά και τροφή;

Ο παραλληλισμός μεταξύ της καταστροφής του νησιού Πάσχα και της κατάστασης που επικρατεί στην Ελλάδα είναι παγερά εμφανής. Οι νησιώτες κατέστρεψαν το περιβάλλον από το οποίο εξαρτιόνταν, για να μεταφέρουν τα αγάλματα των προγόνων τους δίπλα στη θάλασσα έτσι ώστε τα πρόσωπά τους να βλέπουν το εσωτερικό του νησιού και οι επικλήσεις τους να εισακούγονται. Εν συνεχεία συνειδητοποίησαν ότι δεν έχουν τροφή για να ζήσουν, αλλά ούτε μπορούσαν να μεταναστεύουν λόγω της απομόνωσης του νησιού. Έτσι άρχισε να εξολοθρευτεί ο ένας τον άλλον και επήλθε ο αφανισμός της κοινωνίας του.

Οι έλληνες από την άλλη, κατά πλειοψηφία, ακολουθώντας τους δικούς τους «φύλαρχους» δίνουν όρκο πίστης στο είδωλο του ευρώ, αναζητώντας την επιβίωση σε ένα *νομικό κατασκεύασμα* που επέφερε την πείνα, δυστυχία και κοινωνική εξαθλίωση. Απέτυχαν να αντιληφθούν τι σημασία της εκχώρησης του εθνικού νομίσματος και της αντικατάστασης του με το *ευρώ*, που είναι ένα ξένο νόμισμα και ένας μηχανισμός που λειτουργεί προς όφελος των ισχυρών εξαγωγικών χωρών. Το μοιραίο, συνεχίζουν ανέμελα την εφαρμογή της ίδιας αποτυχημένης πολιτικής προσδοκώντας *διαφορετικά αποτελέσματα* - που είναι ο ορισμός της τρέλας- αδιαφορώντας για τα αίτια της συμφοράς. Ευτυχώς, η Ελλάδα δεν είναι απομονωμένο νησί και υπάρχει ως βαλβίδα απόδρασης, η *μετανάστευση*, που είναι όμως άκρως επιζήμια για το μέλλον της χώρας.

---

³ Νησί του Ειρηνικού Ωκεανού, έχει έκταση 66 τετραγωνικά μίλια και είναι φημισμένο για τα γιγαντιαία πέτρινα αγάλματα και τις επιβλητικές πλατφόρμες που ήταν στημένα. Απέχει 2.300 μίλια από τις ακτές της Χιλής και 1.300 μίλια από τα νησιά Pitcairn της Πολυνησίας. Ο Jared Diamond είναι καθηγητής γεωγραφίας του πανεπιστημίου της Καλιφόρνιας (UCLA). Το πόνημα Collapse επιλέχθηκε το καλύτερο βιβλίο της χρονιάς και ο ίδιος είναι αποδέκτης πολλών βραβείων μεταξύ των οποίων και το Εθνικό Μετάλλιο Επιστήμης των ΗΠΑ.

Είναι εύλογο να διερωτηθεί ο αναγνώστης, μήπως δεν είναι τόσο τραγικά τα πράγματα και υπάρχει ελπίδα; Επάνω σ' αυτή τη λέξη παίζεται το πολιτικό παιχνίδι, γιατί ο άνθρωπος μέσα στη δυστυχία του πάντοτε ελπίζει για κάτι καλύτερο στη ζωή του και στο άκουσμά της αναζωογονείται και καρτέρει να έλθει. Εξ άλλου, όταν η Πανδώρα σύμφωνα με τη μυθολογία, παραβαίνοντας την εντολή του Δία, άνοιξε το «κουτί» και βγήκαν στον αέρα όλες οι συμφορές και μιζέριας που έκτοτε θλίβουν τον άνθρωπο, μόνο η ελπίδα παρέμεινε μέσα.

Τώρα αντιστρέφονται τα πράγματα ή καλύτερα «αναποδογυρίζουν τα τραπέζια» στην αλληγορική έννοια της ελπίδας. Γιατί η ελπίδα παρέμεινε στο κουτί και δεν πέταξε στον αέρα να ενωθεί με τις άλλες συμφορές; Μήπως για να δώσει παρηγοριά στον άνθρωπο και στην ουσία να τον αδρανοποιήσει με το να βρίσκεται συνεχώς σε αναμονή; Έτσι, κάθεται αδρανής και βλέπει την εξέλιξη της συμφοράς χωρίς να κάνει διορθωτικές πράξεις περιμένοντας να εμφανιστεί ο «από μηχανής θεός» για να τον σώσει. Όπως ακριβώς ενεργεί ο σημερινός έλληνας που πίστεψε ότι έρχεται η ελπίδα και μετά από δύομισι χρόνια βρίσκεται σε χειρότερη θέση από αυτήν που ήταν πριν. Η εμπειρία διδάσκει, για όσους έχουν ασχοληθεί με τις αγορές χρήματος, ότι η ελπίδα είναι το ένα από τα δύο κύρια ψυχολογικά χαρακτηριστικά, το άλλο είναι η πλεονεξία, που πιθανώς θα τον οδηγήσουν σε ζημιές και τελική αποτυχία.

Ως ακολούθως, είναι λογικό όταν η κατάσταση χειροτερεύει να γίνουν αποφασιστικά βήματα έτσι ώστε να σταματήσουν οι ζημιές πριν μεταβληθούν σε ανεξέλεγκτες. Ένας κανόνας επίλυσης, ο οποίος αρκετές φορές αποβαίνει χρυσός είναι το περίφημο “stop loss”. Κάτι που καμία ελληνική κυβέρνηση δεν έπραξε για να μην αναλάβει το πολιτικό κόστος και πει το « Δυστυχώς Επτωχεύσαμε» του Χαρίλαου Τρικούπη. Προτίμησε τον πολιτικό παραλογισμό, να κάνει άλμα πίστης στο ευρώ πριν αντιληφτεί το πρόβλημα της απόφασης ακολουθώντας έναν οδικό χάρτη αυτοκαταστροφής. Κι όταν αντιλήφτηκε ότι η χώρα βυθίζεται σε *βαθιά ύφεση και μαζική ανεργία* δεν τόλμησε να το επιλύσει.

Το γεγονός ότι οι διαδοχικές ελληνικές κυβερνήσεις δεν τόλμησαν να βάλουν ένα stop loss για να αποφευχθεί η δεινή οικονομική θέση που έχει περιέλθει η χώρα, οφείλεται στην αποτυχία τους να αντιληφθούν τη σημασία έκδοσης εθνικού νομίσματος και της σχέσης του με την οικονομική ευημερία. Η επιλογή τους απέβη καταστροφική, όπως αυτή του ιερατείου και φύλαρχων του νησιού Πάσχα, γιατί μπροστά στην εκπλήρωση της σφοδρής επιθυμίας να ενταχθεί η χώρα « πάση θυσία στο ευρώ», θυσίασαν την πολύτιμη ελευθερία. Αγνόησαν ότι το χρήμα είναι ο πυλώνας των οικονομικών της ελευθερίας και μαζί, την αιώνια πάλη εναντίον της έλλειψης και περιορισμού του χρήματος.

Έχοντας οι πολιτικοί μπροστά τους το είδωλο, το ευρώ, με ευλάβεια το προσκυνούν και ξέχασαν ότι για να το αποκτήσουν θυσίασαν την πολύτιμη ελευθερία κοπής νομίσματος, που οδήγησε στη νομισματική αιχμαλωσία και οικονομική συντριβή. Όπως έκοψαν οι νησιώτες του Πάσχα το δάσος από το οποίο εξαρτιόνταν η ύπαρξή τους για να κάνουν επικλήσεις στους θεούς τους.

Ωστόσο, οι έλληνες πολιτικοί δεν αγνόησαν μόνο τη σπουδαιότητα της νομισματικής κυριαρχίας στη διαχείριση των οικονομικών του κράτους, αλλά και την εξέλιξη του δημοσίου χρέους των τελευταίων δεκαετιών πριν το ευρώ. Πιθανώς να έχουν ξεχάσει, αλλά θα τους υπενθυμίσουμε, ότι η ένταξη στο 2^ο και φαρμακερό στάδιο της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ) το 1994, σήμαινε την ανεξαρτησία της κεντρικής μας τράπεζας, της Τράπεζας της Ελλάδος, κι έκτοτε απαγορεύτηκε η νομισματοποίηση του δημοσίου χρέους.⁴

Οι επιπτώσεις άσκησης του δικαιώματος της νομισματοποίησης του χρέους αναφέρονται από την Τράπεζα της Ελλάδος (ΤτΕ) σε πόνημά της :⁵ «...χορηγήθηκε δάνειο 250 δισεκατομμυρίων δραχμών από την Τράπεζα της Ελλάδος στο Κράτος, για την εκκαθάριση των συσσωρευμένων ελλειμμάτων (για την περίοδο 1978- 1981) μέσω ενός λογαριασμού εκτός προϋπολογισμού... Το δάνειο χορηγήθηκε στα τέλη του 1981, αλλά χρησιμοποιήθηκε πράγματι το 1982, όταν ο λογαριασμός έκλεισε. Χορηγήθηκε ένα νέο δάνειο 150 δισεκατομμυρίων δραχμών το 1984, για να καλύψει τις εναπομένουσες υποχρεώσεις.»⁶ Εκ των υστέρων, όπως αναφέρει ο Diamond, ίσως οι πολιτικοί και οι έλληνες πολίτες να συνειδητοποιήσουν ότι η έξοδος από το ευρώ δεν είναι ο «θάνατος», αλλά η «σωτηρία» της Ελλάδος.

Η ιδεολογία και το σύνδρομο της ανωτερότητας του ευρωπαϊού πολίτη υπερκέρασε την οικονομική λογική. Η τραγική για τη χώρα πολιτική απόφαση κυρώθηκε από την Ελληνική Βουλή τον Ιούλιο του 1992, και μεταβιβάστηκε η νομισματική κυριαρχία της χώρας στην ΕΕ, σε μια νομισματική αρχή που δεν είχε ακόμη ιδρυθεί! Η νομισματική αρχή ιδρύθηκε το 1999, και ως γνωστό ονομάζεται Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ). Είναι μια ανεξάρτητη από πολιτική επιρροή υπερεθνική τράπεζα, δεν δανείζει τα κράτη-μέλη της ζώνης του ευρώ, χαράσσει την ενιαία νομισματική πολιτική και έχει το αποκλειστικό προνόμιο έκδοσης του ευρώ, από την οποία τα μέλη το δανείζονται με τόκο.

Μια πράγματι άλογη ενέργεια των ελλήνων πολιτικών που προσδίδει φετιχιστική ποιότητα στο *ευρώ*, ένα άψυχο αντικείμενο που δημιουργείται *ex nihilo* από την ΕΚΤ. Το ευρώ η Ελλάδα το δανείζεται, το πληρώνει με τόκο, ενώ μπορεί η ίδια να δημιουργήσει το δικό της εθνικό νόμισμα, *ex nihilo*. Είναι φανερό ότι η απόφαση υιοθέτησης του ευρώ ήταν εξ αρχής καταστροφική για την ελληνική κοινωνία. Και ο γρίφος, γιατί οι έλληνες πολιτικοί εμμένουν στην παραμονή στη ζώνη του ευρώ και επιφέρουν μεγαλύτερο κοινωνικό όλεθρο; Από άγνοια; Ή μήπως το θεωρούν σύμβολο λατρείας που έχει υπερφυσικές ιδιότητες, επειδή πιστεύουν ότι κατοικείται από πνεύμα; Όπως πίστευαν, το ιερατείο και οι φύλαρχοι του νησιού Πάσχα ότι τα αγάλματα των προγόνων τους κατοικούσαν από πνεύμα και τελικά κατέστρεψαν την κοινωνία τους.

---

⁴ Μέρος II : Η Αναγκαιότητα Εξόδου από το Ευρώ, 4- 4- 2017, <http://spiros26.wordpress.com>

⁵ Greece's Economic Performance and Prospects, editors, Ralph Bryant, Nicholas Garganas, George Tavlas, Bank of Greece Athens, The Brookings Institution Washington, D.C., 2001.

⁶ Greece's Economic Performance and Prospects, V. Manessiotis and R. Reischauer " Greek Fiscal and Budget Policy and EMU " p. 118, Bank of Greece, The Brookings Institution, 2001.

Εντούτοις, όσοι έχουν έρθει σε επαφή με έλληνες πολιτικούς και δη μ' αυτούς που έχουν διακυβερνήσει τη χώρα, θα έχουν αναμφίβολα διαπιστώσει ότι δεν διακατέχονται από θρησκοληψίες και μυστηριώδη πνεύματα. Τι λοιπόν τους ώθησε στην παράλογη επιθυμία να εντάξουν τη χώρα σ' ένα τοκογλυφικό νομισματικό μηχανισμό που θα τον πλήρωναν αδρά για να την σκλαβώσει; Το ανεκτίμητο κόστος της απώλειας της ανεξαρτησίας, δυστυχώς, συνοδεύονταν με τεράστιες νομισματικές ζημιές από την επιδείνωση του δημοσίου χρέους, που προήλθε, ως προαπαιτούμενο, για να ενταχθεί η Ελλάδα στο 2^ο στάδιο της ΟΝΕ (1994-1998). Στην περίοδο αυτή θεσπίστηκε η πλήρης απελευθέρωση διακίνησης κεφαλαίων και η ανεξαρτησία των εθνικών κεντρικών τραπεζών. Και στην ουσία, γίνεται το πέρασμα από το Κεϊνσιανό μοντέλο του κρατικού παρεμβατισμού στον νεοφιλελευθερισμό και τον αχαλίνωτο καπιταλισμό.

Η 2^η φάση της ΟΝΕ αναφέρει το πόνημα της ΤτΕ, *Οικονομικές Επιδόσεις και Προοπτικές της Ελλάδος*, απαιτούσε την ενοποίηση των λογαριασμών του Κράτους με την κεντρική τράπεζα, που προκάλεσε μια πολύ μεγάλη αύξηση του λόγου δημοσίου χρέους προς ΑΕΠ. Συγκεκριμένα, ο λόγος χρέους προς ΑΕΠ αυξήθηκε από 89% το 1992 στο 111.6% το 1993, πρωτίστως εξ αιτίας της μεταβίβασης ποσού 3.34 τρισεκατομμυρίων δραχμών από τους λογαριασμούς της ΤτΕ στους εθνικούς λογαριασμούς. Κι αυτό, διότι οι λογαριασμοί που είχε το κράτος στην ΤτΕ ήταν ελλειμματικοί με το ανωτέρω ποσό, που έπρεπε να μετατραπεί σε κανονικό δημόσιο χρέος μέχρι το τέλος του 1993, για να πληροί η Ελλάδα τις προϋποθέσεις ένταξης στο 2^ο στάδιο της ΟΝΕ.⁷ Κατά συνέπεια, πόσο λανθασμένη ήταν η κοινή γνώμη περί πλήρους πολιτικής κραιπάλης.

Όπως βλέπουμε, κι αυτό που βλέπουμε είναι όντως εξωπραγματικό. Για να ενταχθεί η χώρα στο 2^ο στάδιο της ΟΝΕ έπρεπε να μεταβιβάσει το χρέος του δημοσίου από την κεντρική της τράπεζα στους εθνικούς λογαριασμούς. Ήτοι, για να πληρωθεί με φόρους και τέλη από τους πολίτες, όταν η κεντρική τράπεζα είναι δημιουργήμα του κράτους και επιστρέφει τα κέρδη στο κράτος. Το χρήμα που δανείζει στο κράτος το δημιουργεί *ex nihilo*, από το τίποτε, από απλές ηλεκτρονικές εγγραφές. Το κράτος είναι η ανώτατη πηγή του Νόμου, αυτό απονέμει στην ΤτΕ το δικαίωμα έκδοσης χρήματος *ex nihilo*, από «ζεστό αέρα». Το «άυλο» χρήμα η τράπεζα το πιστώνει απ' ευθείας στο λογαριασμό που έχει το κράτος μαζί της, για να χρηματοδοτήσει μέσω της δημοσιονομικής του αρχής τις αναγκαίες δαπάνες για την απόκτηση αγαθών και υπηρεσιών.

---

⁷ V. Manessiotis and R. Reischauer, " Greek Fiscal and Budget Policy and EMU ", p. 122, Greece's Economic Performance and Prospects, Bank of Greece, Brookings Institution, 2001. Αναλυτικά, η έκθεση Μανεσιώτη – Reischauer αναφέρει ότι το ελληνικό κράτος «είχε τρεις λογαριασμούς με την κεντρική τράπεζα οι οποίοι είχαν υπερβεί το όριο τους και το σύνολο των λογαριασμών ανήρχετο στο ποσό των 3,043 δις δραχμών, που έπρεπε να μετατραπεί σε κανονικό χρέος μέχρι το τέλος 1993, έτσι ώστε η Ελλάδα να ενταχθεί στο 2^ο στάδιο της ΟΝΕ». Μαζί με άλλες θεσμικές διευθετήσεις, αναφέρει η έκθεση, «το χρέος αυξήθηκε στις 3,343 δις δραχμές ...και ο λόγος χρέους προς ΑΕΠ αυξήθηκε κατά 15.9 ποσοστιαίες μονάδες το 1993».

Η έγκριση με νόμο του κράτους του καταστατικού των λειτουργιών της κεντρικής τράπεζας (ΤτΕ) προσδίδει την αξιοπιστία της, και η προσυπογραφή του κράτους βεβαιώνει ότι το χρήμα που δημιουργεί μέσω πιστώσεων η ΤτΕ είναι το «νόμιμο χρήμα» εντός της επικράτειας του. Το χρέος της κυβέρνησης των 3.34 τρις δραχμών και η νομισματοποίηση από την ΤτΕ είναι απλώς μια εσωτερική λογιστική διαδικασία μεταβίβασης πιστωτικού χρήματος ex-nihilo ⁸ στην κυβέρνηση που δεν μεταβάλλει τα αποθεματικά των ιδιωτικών τραπεζών. ⁹ Η μεταβολή επέρχεται όταν το κράτος τραβάει τα «άυλα» χρήματα από τον λογαριασμό στην ΤτΕ και πιστώνει τους λογαριασμούς που έχει στις ιδιωτικές τράπεζες για να χρηματοδοτήσει τις δαπάνες του για αγαθά και υπηρεσίες.

Το γεγονός ότι οι λογαριασμοί του κράτους στην ΤτΕ ήταν ελλειμματικοί, σημαίνει ότι το κράτος είχε μεταβιβάσει τα χρήματα στις ιδιωτικές τράπεζες οπότε τα αποθεματικά τους αυξήθηκαν και αποδέκτης ήταν, όπως θα δούμε στη συνέχεια, ο ιδιωτικός τομέας και τροφοδότης το δημοσιονομικό έλλειμμα. Το δημοσιονομικό έλλειμμα, όπως αναφέρει ο Alain Parguez, ¹⁰ είναι η «χήνα» η οποία γεννάει τα χρυσά αυγά για τις εταιρίες, εργαζόμενους και επίσης τις τράπεζες. «Το κράτος μέσω του ελλείμματος γίνεται η “cornucopia” (το κέρασ της Αμαλθείας) του ιδιωτικού τομέα» και πηγή της οικονομικής ανάπτυξης. Το δημοσιονομικό έλλειμμα, που δημιουργεί τον πλούτο στον ιδιωτικό τομέα, είναι η κατάρρα του ευρώ και εκμηδενίστηκε με ένα νομικό πλέγμα και μαζί, η εκπλήρωση της αποστολής του κράτους να υπηρετήσει το δημόσιο συμφέρον.

---

⁸ Η βιβλιογραφία αναφορικά με τη λειτουργία του τραπεζικού συστήματος είναι εκτενής. Η κυρίαρχη ορθόδοξη θεωρία, η οποία κατεξοχήν διδάσκεται στις πανεπιστημιακές αίθουσες, θεωρεί τις τράπεζες απλούς διαμεσολαβητές μεταξύ καταθετών και δανειοληπτών. Δηλαδή συλλέγουν καταθέσεις και εν συνεχεία τις δανείζουν ή ανακυκλώνουν τις καταθέσεις των πελατών τους. Στην πραγματικότητα αυτό δεν συμβαίνει: συνεπώς, η θεωρία είναι παντελώς λανθασμένη. Από την άλλη, η θεωρία της δημιουργίας τραπεζικής πίστωσης απορρίπτει την άποψη ότι οι τράπεζες δανείζουν τις καταθέσεις τους. Αυτή ισχυρίζεται ότι η χορήγηση του δανείου δημιουργεί νέο χρήμα ex nihilo, από το τίποτε. Δηλαδή, πρώτα έρχεται το δάνειο και μετά η ύπαρξη του χρήματος, με μία λογιστική εγγραφή. Στην ουσία είναι ταυτόχρονη πράξη, μια ταχυδακτυλουργία, που το μυαλό στην κυριολεξία την απωθεί. Αυτό που ισχύει είναι ότι οι τράπεζες δημιουργούν το χρήμα με ένα κονδυλοφόρο, με μια μονοκονδυλιά του τραπεζίτη. Και στη σημερινή εποχή, με μια ηλεκτρονική πληκτρολόγηση: ποσό δανείου = ποσό πίστωσης. Ενδεικτικές αναφορές: Graham Towers, Διοικητής της Κεντρικής Τράπεζας του Καναδά (1934-1955): «η διαδικασία παράγωγης του χρήματος αποτελείται από μια λογιστική εγγραφή σε ένα βιβλίο. Αυτό είναι όλο» (1939); Federal Reserve Bank of Chicago, Modern Money Mechanics, 1961; Standard & Poor's, Paul Sheard, Repeat after Me: Banks Cannot and Do not “Lend Out” Reserves, Aug. 2013; Bank of England, Money Creation in the Modern Economy, by M. McLeay, A. Radia and R. Thomas, Quarterly Bulletin, March 2014.

⁹ Stephanie Bell, Can Taxes and Bonds Finance Government Spending? Working Paper no. 244, Levy Economics Institute at Bard College, July 1998; L. Randall Wray, Modern Money Theory, A Primer on Macroeconomics for Sovereign Monetary Systems, Palgrave, 2012.

¹⁰ Alain Parguez,* A Monetary Theory of Public Finance, Int'l Journal of Political Economy, vol. 32, no.3, Fall 2002. * Professor emeritus of economics at the University of Besancon, France.

Πώς να υπηρετηθεί το δημόσιο συμφέρον όταν οι ευρωπαϊκές αρχές επιτάσσουν τις ελληνικές, οι υπεραναλήψεις των λογαριασμών του κράτους με την ΤτΕ να μη διαγραφούν και να κλείσουν, όπως έγινε το 1981 και 1984;¹¹ Όμως, μετατράπηκαν σε κανονικό χρέος παρότι έγιναν πριν την ανεξαρτητοποίηση της ΤτΕ και της απαγόρευσης της νομισματοποίησης του δημοσίου χρέους. Αυτή είναι η καταστροφή που επιφέρει στα αδύναμα μη εξαγωγικά κράτη η ευρωπαϊκή νομισματική ένωση, ένας θεσμός που αδιαφορεί για την κοινωνική ευημερία και τις εργασιακές συνθήκες των πολιτών. Ωστόσο, είναι έτοιμος να καταστρέψει την κοινωνία για να σώσει τους ισολογισμούς των τραπεζών. Έτσι, επιστρέφουμε στο παρελθόν και στη φωνή του Keynes να μας υπενθυμίσει ότι οι «Παράφρονες στην εξουσία, που ακούν φωνές στον αέρα, διυλίζουν την τρέλα τους από κάποιον κακογράφο ακαδημαϊκό μερικών ετών πίσω.»¹²

Πράγματι, οι αρχιτέκτονες του κακότεχνου οικοδομήματος του ευρώ, υιοθετώντας τις αρχές της *laissez-faire*, με εμπνευστές τους Friedrich Hayek και von Mises της Αυστριακής σχολής και Milton Friedman της σχολής του Σικάγου, διχοτόμησαν τη δημοσιονομική από τη νομισματική πολιτική.¹³ Το αποκλειστικό δικαίωμα της έκδοσης του ενιαίου νομίσματος, του ευρώ, και η άσκηση της νομισματικής πολιτικής εκχωρήθηκαν στην *υπερεθνική* ΕΚΤ, με έδρα τη Φραγκφούρτη. Ενώ η άσκηση της δημοσιονομικής πολιτικής παρέμεινε στις εθνικές κυβερνήσεις των κρατών-μελών της ζώνης του ευρώ, που φέρουν την αποκλειστική ευθύνη της «υγιούς» διαχείρισης των κρατικών τους δαπανών!

Κατά συνέπεια, η διχοτόμηση άνοιξε τους «ασκούς του Αιόλου», διότι τα κράτη-μέλη αυτομάτως γίνονται *χρήστες* και όχι *εκδότες* νομίσματος. Αυτή η μεταμόρφωση των κρατών-μελών από εκδότες σε χρήστες ενός νομίσματος, περιορίζει σημαντικά τους βαθμούς ελευθερίας άσκησης της δημοσιονομικής πολιτικής. Κι αυτό, διότι το ευρώ το δανείζονται με τόκο από την ΕΚΤ, δεν μπορούν θεσμικώς να το δημιουργήσουν μέσω των κεντρικών τους τραπεζών. Ως εκ τούτου, το δημόσιο χρέος εκδίδεται σε ένα ξένο νόμισμα και τα υπέρ-δανεισμένα μέλη είναι εκτιθεμένα στα καπρίτσια των χρηματαγορών και σε περίπτωση ασύμμετρης συμφοράς αναπόφευκτα οδηγούνται σε βαθιά κρίση.

---

¹¹ Σύμφωνα με το Καταστατικό της Τραπεζής της Ελλάδος, Έκδοση Θ' 2000, η ΤτΕ είναι μια Ανώνυμος Εταιρία (άρθρο 1), της οποίας οι μετοχές συναλλάσσονται στο Χρηματιστήριο Αθηνών, αλλά η συντριπτική πλειοψηφία του μετοχικού κεφαλαίου (92%) παραμένει άγνωστη στον ελληνικό λαό. Επιπλέον, το Καταστατικό ορίζει (άρθ.11) ότι η Γενική Συνέλευση των Μετόχων είναι το ανώτατο όργανο, εντούτοις, οι μέτοχοι λαμβάνουν ένα ετήσιο μέρος και το υπόλοιπο των κερδών, όπως ισχύει για κάθε κεντρική τράπεζα, επιστρέφεται στο κράτος. Γιατί λοιπόν, οι υπεραναλήψεις (πληκτρολογήσεις εγγραφών) του κράτους στην ΤτΕ να μη διαγραφούν ή να αντισταθμιστούν με τα μελλοντικά κέρδη της ΤτΕ; Μετατράπηκαν, όμως, με αυθαιρεσία σε κανονικό δημόσιο χρέος, σε μια περίοδο που τα επιτόκια ήταν γύρω στο 20% και η σχέση χρέους - ΑΕΠ εκτινάχτηκε 16 ποσοστιαίες μονάδες το 1993, φθάνοντας στο 111%. Μία σχέση σχεδόν διπλάσια του 60% που επιτρέπουν τα κριτήρια του Μάαστριχτ.

¹² J.M.Keynes, *The General Theory of Employment, Interest and Money* (1936),Harcourt,σ.383

¹³ Σ. Λαβδιώτης, Το Θεμελιώδες Αμάρτημα του Ευρώ,15/6/2017 <http://spiros26.wordpress.com>

Το απόλημα των σχεδιαστών της ζώνης του ευρώ, να διχοτομήσουν το νόμισμα από το κράτος, αγνοεί τη συνθήκη « ένα έθνος ένα νόμισμα», που έχει ιστορικά κατεξοχήν επικρατήσει τα τελευταία 4,000 χρόνια. Η δημιουργία του ευρώ αποτελεί την εξαίρεση του κανόνα και αντιτίθεται στην κυρίαρχη πρακτική των άλλων ανεπτυγμένων χωρών, ΗΠΑ, Αγγλίας, Αυστραλίας, Καναδά κ.ά. Όμως, το μοναδικό αυτό φαινόμενο στη σύγχρονη νομισματική ιστορία συμπλέει αρμονικά με το νομισματικό καθεστώς πρώην αποικιών και προτεκτοράτων.

Η ιστορική πραγματικότητα μας βοηθάει να ερμηνεύσουμε το γεγονός, γιατί οι σχεδιαστές της Ευρωζώνης ασπάστηκαν το δόγμα της *laissez faire* και δόμησαν έναν περίπλοκο νομισματικό μηχανισμό επάνω στις σφαλερές αρχές της. Αυτές διακηρύττουν ότι η δημοσιονομική πολιτική του κράτους πρέπει να έχει ένα ελάχιστο εύρος λειτουργιών και ο προϋπολογισμός σε ετήσια βάση να είναι ισοσκελισμένος. Δεν πρέπει λοιπόν να αποτελεί μεγάλη έκπληξη το πώς προέκυψαν τα περιβόητα κριτήρια Μάαστριχτ της «υγιούς» δημοσιονομικής πολιτικής, α) του 3% ελλείμματος ως προς το ΑΕΠ, και β) της μη υπέρβασης του συσσωρευμένου δημόσιου χρέους άνω του 60% σε σχέση με το ΑΕΠ.

Εντούτοις, η θεωρία της *laissez - faire* είναι εσφαλμένη διότι *υποθέτει* ότι υπάρχει ένας εξισορροπητικός μηχανισμός των αγορών που ακολουθεί τους νόμους της φυσικής του Νεύτωνα και τείνει να προσεγγίζει μια θέση ακινησίας, το *άχρονο equilibrium*. Το οικονομικό σύστημα διατείνεται η θεωρία λειτουργεί όπως ένα εκκρεμές που ενώ κινείται μπρός και πίσω τείνει πάντοτε σε ένα σημείο ισορροπίας. Η εμπειρία όμως καταδεικνύει ότι η οικονομία δεν λειτουργεί ακλουθώντας τους νόμους του Νεύτωνα, ούτε ποτέ λειτουργούσε, αλλά ούτε οι οικονομίες των κρατών είναι ουράνια σώματα που περιφέρονται σε ελλειπτικές τροχιές. Η θεωρία της *laissez- faire* στηρίζεται σε ανυπόστατες υποθέσεις ενός προγράμματος ορθολογισμού και τέλειας πρόβλεψης.

Η θεωρία της γενικής ισορροπίας και του άχρονου *equilibrium* είναι πλάσμα φαντασίας. Διότι είναι αδύνατον να υπάρξει τέλεια πρόβλεψη και το «δικαστήριο του καιρού» έχει επανειλημμένα επιβεβαιώσει ότι ισχύει η ρήση των αρχαίων ελλήνων στοχαστών ότι «το μέλλον είναι αβέβαιο.» Αν το μέλλον μπορούσε να προβλεφτεί με βεβαιότητα, δεν θα είχε συμβεί η Μεγάλη Κρίση της δεκαετίας του 1930· ούτε η κατάρρευση του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού συστήματος το 2008, ούτε η Ελλάδα θα είχε χρεοκοπήσει και ο λαός της θα είχε υποστεί τη μεγαλύτερη κοινωνική εξαθλίωση στη σύγχρονη ιστορία του.

Επιπρόσθετα, το ότι η θεωρία της *laissez -faire* οικονομίας στηρίζεται σε ανυπόστατες *υποθέσεις* πιστοποιείται από το γεγονός ότι απαιτήθηκε η εφεύρεση του «αοράτου χεριού» του Adam Smith για να επαναφέρει το σύστημα σε ισορροπία όταν κατά τακτά διαστήματα καταρρέει. Υπάρχει όμως και η εξής λογική εξήγηση: η οικονομία κινείται δια μέσου του χρόνου και όχι στο χώρο, όπου μπορεί να κινηθεί όπως το εκκρεμές μπρός και πίσω, και να προσεγγίζει την επίτευξη ενός σημείου ισορροπίας, το περιβόητο *equilibrium*. Ο χρόνος όμως κινείται μόνο προς μία κατεύθυνση, από το παρόν προς το μέλλον.

Ατυχώς, στο πλέγμα των ανυπόστατων υποθέσεων της *laissez-faire* θεωρίας στηρίζονται τα κριτήρια δημοσιονομικής πειθαρχίας του Μάαστριχτ. Τα κριτήρια ενσωματώθηκαν στο Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης, το οποίο το 2012 μεταλλάχθηκε σε Δημοσιονομικό Σύμφωνο (Fiscal Compact), που οδηγεί τελικά στην ισοσκέλιση των προϋπολογισμών και τα πλεονάσματα. Το Σύμφωνο υιοθέτησε την κλασική αρχή ότι οι δαπάνες του κράτους πρέπει να είναι ίσες με τα έσοδα, το φημισμένο κριτήριο της υγιούς πολιτικής των δημοσιονομικών (*sound finance*) της ορθόδοξης οικονομικής σκέψης.

Το κριτήριο του ισοσκελισμένου προϋπολογισμού που ενσωματώθηκε με θρησκευτική ευλάβεια στις διατάξεις του Δημοσιονομικού Συμφώνου είναι και αυτό θεμελιωμένο σε λαθεμένη βάση, στην κυριολεξία ψεύτικη. Κι αυτό, διότι τη βάση την αποτελεί η αναληθής θεωρία των «δανειακών κεφαλαίων» (*loanable funds*) των τραπεζών. Δηλαδή, οι τράπεζες είναι διαμεσολαβητικά ιδρύματα, απλώς συλλέγουν καταθέσεις από τους πελάτες (αποταμιευτές) και εν συνεχεία τις δανείζουν σε όσους έχουν ανάγκη χρημάτων (δανειολήπτες):

«Η δραστηριότητα των τραπεζών ως διαπραγματευτές της πίστωσης χαρακτηρίζεται από τον δανεισμό άλλων ανθρώπων, δηλαδή από δανεικά χρήματα. Οι τράπεζες δανείζουν χρήματα με σκοπό να τα δανείσουν... Μόνο αυτοί που δανείζουν τα χρήματα των άλλων είναι τραπεζίτες.» von Mises ¹⁴

Μ' αυτού του είδους παντελώς λανθασμένες νομισματικές θεωρίες για τη λειτουργία των τραπεζών, γαλουχήθηκαν οι φοιτητές των οικονομικών επί δεκαετίες. Δυστυχώς, ακόμη και σήμερα αυτή είναι η δεσπόζουσα και συνάμα λανθασμένη άποψη που γενικά επικρατεί, αλλά και περίοπτων ακαδημαϊκών, όπως ο Paul Krugman « οι τράπεζες βγάζουν τα κέρδη τους με το να παίρνουν καταθέσεις και να δανείζουν τα κεφάλαια έξω με υψηλότερο επιτόκιο.» ¹⁵ Εδώ είναι ωφέλιμο να παραθέσουμε την προσταγή του επί κεφαλής οικονομολόγου του οίκου αξιολόγησης Standard & Poor's, Paul Sheard: « Επαναλάβετε Μετά από Μένα: Οι Τράπεζες Δεν Μπορούν και Δεν Δανείζουν Αποθεματικά.» ¹⁶

Είναι εμφανής η πλήρης σύγχυση και αρμόζει η λαϊκή φράση « ήταν το κλίμα στραβό το έφαγε και ο γάιδaros». Διότι η κλασική θεωρία βασιζόταν στους νόμους των ουρανίων σωμάτων του Νεύτωνα και στον περιβόητο νόμο του Say «η προσφορά δημιουργεί τη δική της ζήτηση». Από την άλλη, οι τράπεζες ως διαμεσολαβητές δάνειζαν τις *προϋπάρχουσες* καταθέσεις, έτσι το χρήμα ήταν ένα *πέπλο*, ένας *αγωγός*, το *conduit* της πραγματικής οικονομίας. Συνεπώς, ήταν λογικό για να υπάρχει αρμονία, το κράτος έπρεπε να έχει ισοσκελισμένο προϋπολογισμό για να προσεγγίζει η τροχιά της οικονομίας το άχρονο (*timeless*) *equilibrium*, χωρίς τη δημιουργία νέου τραπεζικού χρήματος. Οι τράπεζες όμως δημιουργούν χρήμα *ex nihilo* και το κομψό κλασικό οικοδόμημα καταρρέει.

¹⁴ Richard Warner, * A Lost Century in Economics: "Three Theories of Banking and Conclusive Evidence", Int'l Review of Financial Analysis, 2015, * Professor at Southampton University.

¹⁵ Paul Krugman, "The Rage of the Bankers", New York Times, September 21, 2015.

¹⁶ "Ο.π., Paul Sheard, όπου 'αποθεματικά' είναι οι καταθέσεις των τραπεζών στην κεντρική τράπεζα.

Με την κατάρρευση του μοντέλου της *laissez – faire*, που αποτελεί το θεμέλιο του Δημοσιονομικού Συμφώνου, καταρρέει και η φιλόδοξη πρόβλεψη των ευρωπαϊκών αρχών ότι με την επίτευξη των πλεονασμάτων η Ελλάδα θα εξέλθει από τη βαθιά κρίση και θα μπει σε τροχιά ανάπτυξης. Κι ακολουθεί το σκεπτικό, γιατί το ευρωπαϊκό σενάριο συνιστά ένα «όνειρο θερινής νυκτός».

Είναι αναγκαίο να γίνει κατανοητό ότι τα πλεονάσματα του 3.5% προς το ΑΕΠ ετησίως, που επέβαλε το Eurogroup να τρέξει η Ελλάδα μέχρι το 2022 και εν συνεχεία με ρυθμό 2% μέχρι το 2060, θα προκαλέσουν μια κλιμακωτή μείωση των περιουσιακών στοιχείων του ελληνικού ιδιωτικού τομέα. Ως εκ τούτου, θα χωρίσουμε την οικονομία του κράτους σε τρεις βασικούς τομείς : ¹⁷ α) τον εγχώριο ιδιωτικό τομέα (νοικοκυριά και επιχειρήσεις), β) τον εγχώριο δημόσιο τομέα, και γ) τον διεθνή (ξένο) τομέα ή το υπόλοιπο του κόσμου. Από τους εθνικούς λογαριασμούς του κράτους, γνωρίζουμε την ταυτότητα, Εθνικό Εισόδημα (ΕΕ) = Εθνικό Ακαθάριστο Προϊόν (ΑΕΠ) ή απλοποιημένα, το συνολικό εισόδημα = συνολική δαπάνη για την οικονομία εξ ολοκλήρου.

Επίσης, γνωρίζουμε ότι ένας τομέας μπορεί να ξοδέψει περισσότερα από το εισόδημά του, όποτε αυτός δημιουργεί έλλειμμα. Εν αντιθέσει, όταν ξοδεύει λιγότερα από το εισόδημά του, τότε δημιουργεί πλεόνασμα. Από την μακροοικονομική ταυτότητα $ΕΕ = ΑΕΠ$, προκύπτει ότι εάν ένας τομέας έχει πλεόνασμα, τουλάχιστον ένας άλλος πρέπει να έχει έλλειμμα κι αντιστρόφως. Έχοντας στο μυαλό μας τη σκέψη ότι στη νομισματική οικονομία η διαδικασία συνίσταται απ' ένα σύστημα ροών δαπανών και εισοδήματος στο οποίο δεν υπάρχουν *μαύρες τρύπες*: κάθε ροή έρχεται από κάπου και πηγαίνει κάπου. Και για κάθε χρηματικό περιουσιακό στοιχείο αντιστοιχεί μια ίση χρηματική υποχρέωση. Αυτή η βασική λογιστική ταυτότητα σύμφωνα με το πρωτοπόρο έργο του Wynne Godley, ισχύει και στη μακροοικονομία και εκφράζεται με την μορφή της ακόλουθης εξίσωσης του ισοζυγίου της μακροοικονομίας: ¹⁸

$$\text{εγχώριο ιδιωτικό ισοζύγιο} + \text{εγχώριο δημόσιο ισοζύγιο} + \text{ξένο ισοζύγιο} = 0 \quad (1)$$

Με δεδομένο ότι στην τρέχουσα συγκυρία το ισοζύγιο του ξένου τομέα της Ελλάδος είναι σχεδόν ισοσκελισμένο, ο ξένος τομέας αγνοείται. Συνεπώς, έχουμε μόνο δύο τομείς, τον δημόσιο τομέα και τον ιδιωτικό που απαρτίζεται από τα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις. Είναι θέμα λογικής, ότι το σύνολο των ιδιωτικών χρηματικών περιουσιακών στοιχείων πρέπει να ισούται με το σύνολο των χρηματικών υποχρεώσεων. Με άλλα λόγια, ο καθαρός ιδιωτικός χρηματικός πλούτος είναι μηδενικός. Ως εκ τούτου, ο ιδιωτικός τομέας για να συσσωρεύσει

¹⁷ Ο διαχωρισμός της οικονομίας σε τομείς καθώς και της λογιστικής αρχής ότι το σύνολο των ελλειμμάτων που τρέχουν ένας ή περισσότεροι τομείς, απαραίτητα πρέπει να ισούται με τα πλεονάσματα του ενός ή των άλλων τομέων, βασίζεται στην πρωτοπόρο εργασία του Wynne Godley " Money, Finance and National Income Determination: An Integrated Approach" , Working Paper no. 167, June 1996, The Levy Economics Institute at Bard College.

¹⁸ Randall Ray, Modern Money Theory (MMT) – A Primer of Macroeconomics for Sovereign Monetary Systems, Palgrave Macmillan, 2012, p. 11

καθαρό χρηματικό πλούτο- κι όχι να τον αποκτά ο ένας ιδιώτης από τον άλλον που είναι μεταφορά μηδενικού αθροίσματος- μπορεί να τον αποκτήσει μόνο από χρηματικές απαιτήσεις εκτός ιδιωτικού τομέα· από έναν άλλο οικονομικό τομέα. Κι αυτός που εναπομένει για να παράσχει τον εξωτερικό πλούτο στα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις, δεν είναι άλλος από τον τομέα του δημοσίου.

Στην περίπτωση λοιπόν που η οικονομική δραστηριότητα μιας χώρας εξαρτάται από δύο τομείς, τον δημόσιο και τον ιδιωτικό, ο ιδιωτικός τομέας για να αποταμιεύσει καθαρό χρηματικό πλούτο αναγκαία ο δημόσιος τομέας πρέπει να τον συνεισφέρει υπό μορφή μετρητών και χρεογράφων. Εντούτοις, η κρατική συνεισφορά σύμφωνα με τη θεμελιώδη εξίσωση του ισοζυγίου της μακροοικονομίας, μπορεί να συσσωρευτεί από τον ιδιωτικό τομέα μόνο εάν οι κυβερνητικές δαπάνες υπερβαίνουν τις εισπράξεις των φορολογικών εσόδων.

Με άλλα λόγια, είναι το περιβόητο «δημοσιονομικό έλλειμμα» -η ροή των κυβερνητικών δαπανών είναι μεγαλύτερη από τα φορολογικά έσοδα- που επιτρέπει τον ιδιωτικό τομέα να συσσωρεύσει καθαρό χρηματικό πλούτο. Το δημοσιονομικό έλλειμμα - η υστερία των ευρωπαϊκών αρχών - ισούται με τον καθαρό πλούτο που πραγματοποιεί ο ιδιωτικός τομέας. Το δημοσιονομικό έλλειμμα, το οποίο διαχρονικά συσσωρεύεται σε «απόθεμα» και μετατρέπεται σε δημόσιο χρέος είναι αυτό που έδωσε τη δυνατότητα στον ελληνικό ιδιωτικό τομέα να συσσωρεύσει μεγάλο χρηματικό πλούτο επί δεκαετίες. Με συνεχή ελλείμματα όλων των κυβερνήσεων από τη μεταπολίτευση και μετά πλούτισε ο ιδιωτικός τομέας, αλλά η *οικονομική ελίτ* έβγαλε τον πλούτο εκτός συνόρων.

Κατά συνέπεια, στη σύγχρονη νομισματική οικονομία όταν το ισοζύγιο του ξένου τομέα μιας χώρας είναι ισοσκελισμένο, τότε ο καθαρός χρηματικός πλούτος που αποκτά ο ιδιωτικός τομέας είναι ακριβώς ίσος με τις καθαρές χρηματικές υποχρεώσεις της κυβέρνησης. Αντιθέτως, όταν η κυβέρνηση της χώρας αποφασίσει να έχει ισοσκελισμένο προϋπολογισμό (balanced budget)- οι δημόσιες δαπάνες να είναι ίσες με τα φορολογικά έσοδα - τότε ο καθαρός χρηματικός πλούτος του ιδιωτικού τομέα, είναι απαραίτητα μηδέν-zero.

Τώρα φθάσαμε στον τελικό προορισμό, να εξετάσουμε τις επιπτώσεις στην οικονομία μιας χώρας όταν η κυβέρνηση αποφασίζει να τρέξει συνεχή δημοσιονομικά πλεονάσματα και στην περίπτωση της Ελλάδος, *αέναα*. Ήτοι τα φορολογικά έσοδα θα είναι για πολλά χρόνια αδιαλείπτως μεγαλύτερα από τις δημόσιες δαπάνες του κράτους. Υπό την προϋπόθεση ότι το ισοζύγιο του ξένου τομέα είναι ισοσκελισμένο - που δεν απέχει από την πραγματικότητα- τότε ο καθαρός χρηματικός πλούτος του ιδιωτικού τομέα αναπόφευκτα θα είναι αρνητικός. Δηλαδή, τα νοικοκυριά κι οι επιχειρήσεις θα τρέχουν συνεχή χρηματοοικονομικά ελλείμματα τα οποία θα είναι ίσα με τα πλεονάσματα που θα επιτυγχάνει ο δημόσιος τομέας στη διάρκεια της ίδιας χρονικής περιόδου.

Όπως βλέπουμε, στη νομισματική οικονομία είναι το έλλειμμα του δημοσίου που δημιουργεί το πλεόνασμα του ιδιωτικού τομέα. Αντιστρόφως, το

πλεόνασμα του δημοσίου προκαλεί μείωση των περιουσιακών στοιχείων του ιδιωτικού τομέα, διότι τα φορολογικά έσοδα καταστρέφουν το χρήμα, αφού οι τραπεζικές καταθέσεις μειώνονται για να πληρωθούν οι φόροι και τα τέλη. Οι φόροι δεν μπορούν λογικώς να εισπραχτούν πριν την ύπαρξη των κρατικών δαπανών που χρηματοδοτούνται με πιστώσεις των τραπεζικών λογαριασμών του. Η χρονική αιτιότητα είναι έμφυτη στη νομισματική οικονομία, καθώς οι δαπάνες καθορίζουν το εισόδημα και οι φόροι δεν μπορούν να επιβληθούν σε εισόδημα που δεν υπάρχει. Οι φόροι καταστρέφουν ένα ίσο ποσό χρήματος.

Αυτός είναι ο λόγος που οι φόροι μειώνουν το εισόδημα του ιδιωτικού τομέα και στην ουσία δεν δημιουργούν εισόδημα για το κράτος, διότι όλα τα χρήματα που συλλέγονται μέσω φορολογίας ταυτόχρονα καταστρέφονται. Οι φόροι καταστρέφουν το εισόδημα και περικόπτουν τη συνολική ζήτηση των αγαθών και υπηρεσιών που οδηγεί σε πτώση των αναμενόμενων κερδών και ιδιωτικών επενδύσεων. Κι όμως, οι ευρωπαϊκές αρχές επιβάλλουν στην Ελλάδα την υλοποίηση συνεχών πλεονασμάτων προσδοκώντας την έλευση ιδιωτικών επενδύσεων και την *ανάκαμψη* της χώρας! Πώς θα συμβεί αυτό το θαύμα όταν τα πλεονάσματα είναι “dead money”, δεν έχουν υλική υπόσταση, και συνεπώς δεν μπορούν να προμηθεύσουν το κράτος με εισόδημα για να ανακυκλωθεί.

Εν κατακλείδι, ένα δυσοίωνο σενάριο σκιάζει τον ουρανό της Ελλάδος τα επόμενα χρόνια, το οποίο στο παρελθόν των «καλών χρόνων» του εθνικού νομίσματος αποτελούσε δημιούργημα ενός εφιαλτικού ονείρου. Ωστόσο, έγινε υπαρκτό με την ολέθρια επιλογή της υιοθέτησης του ευρώ. Η συμφωνία της 15^{ης} Ιουνίου πρακτικά σημαίνει, εάν δεν εκποιηθεί η περιουσία του δημοσίου, ότι ο πλούτος του ιδιωτικού τομέα - των επιχειρήσεων, νοικοκυριών, και των απόγονων τους - σταδιακά θα αποδεκατιστεί. Ο λόγος, ο παραλογισμός των ευρωπαϊκών αρχών της επίτευξης συνεχών δημοσιονομικών πλεονασμάτων από μια χρεοκοπημένη χώρα που στερείται ισχυρής εξαγωγικής δύναμης.

Οι επιπτώσεις της εκτέλεσης αυτής της ανείπωτης απόφασης από την ελληνική κυβέρνηση υποχρεώνει τον εγχώριο ιδιωτικό τομέα να συνεχίσει να τρέχει χρηματοοικονομικά ελλείμματα έως ότου παραδώσει τα εμπράγματα περιουσιακά στοιχεία στην κυβέρνηση. Και αυτό σημαίνει ότι οι πολίτες θα παραδώσουν τα σπίτια τους, τα αυτοκίνητα, τους τραπεζικούς λογαριασμούς, τα παιδιά, όπως στην εποχή του Σόλωνα στην αρχαία Αθήνα, για να πληρώνουν φόρους, ένφια και τέλη με απώτερο σκοπό το τραγικό, «για να παραμείνει η χώρα πάση θυσία στο ευρώ». Και επανερχόμαστε στην επιλογή του ιερατείου και φύλαρχων του νησιού Πάσχα, που κατέστρεψε την κοινωνία τους.

Σπύρος Λαβδιώτης, Τσαγκαράδα 30 Ιουλίου 2017